

Yttrande

Datum
2023-08-17

Diarienummer
4.5.17-12747/2023

Regeringskansliet
Klimat-och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Promemoria Sänkning av reduktionsplikten för bensin och diesel

Ert diarienummer KN2023/03617

Jordbruksverket har beretts tillfälle att yttra sig över ovan rubricerad promemoria.

Sammanfattning av Jordbruksverkets synpunkter i yttrandet

Målsättningen med promemorians förslag är att sänka kostnaderna för drivmedel. Utifrån de uppgifter som redovisas i promemorian bedömer Jordbruksverket att förslaget också innebär en kostnadsbesparing på 800 miljoner kronor avseende drivmedel för jordbrukssektorn. För att bedöma effekterna på jordbrukets långsiktiga konkurrenskraft går det dock inte att enbart isolerat se till effekter av ett enskilt styrmedel utan även till annan påverkan på jordbruket.

Huvudsyftet med reduktionsplikten är dock att bidra till nationella och europeiska klimatmål. Regeringen avser att återkomma med förslag om hur reduktionsplikten kan förändras ytterligare alternativt ersättas med andra styrmedel som i lika hög grad leder till måluppfyllelse. I det sammanhanget vill Jordbruksverket lyfta ett antal generella synpunkter.

Jordbruksverket anser att det kan finnas stora fördelar med att utgå ifrån målsättningar och krav utifrån EU-nivån. Det är samtidigt viktigt att vara rädd om branschens förtroende för de styrmedel som tas fram på nationell nivå. Reduktionsplikten är ett bra exempel på ett styrmedel som var tänkt att sätta långsiktiga spelregler för både bransch och stat. För att öka acceptansen för klimatpolitiken kan det därför finnas anledning att analysera styrmedel som kompenserar företag och konsument för ökade kostnader.

Biodrivmedel kommer att vara en avgörande del i omställningen av jordbrukets arbetsmaskiner. Användning av biodrivmedel i jordbruket främjas idag främst genom reduktionsplikten men även genom skattebefrielsen för rena och höginblandade biodrivmedel. Biodrivmedel och annan förnybar energi ökar robustheten i jordbruket då dessa till skillnad från fossil diesel kan produceras i Sverige. Jordbruksverket anser att försörjningstryggheten när det gäller drivmedel bör beaktas i större grad än den gjort hittills inom klimatpolitiken.

Promemorians förslag innebär en kostnadsbesparing för jordbrukssektorn

Målsättningen med promemorians förslag är att sänka kostnaderna för drivmedel. Utifrån de uppgifter som redovisas i promemorian bedömer Jordbruksverket att förslaget innebär en kostnadsbesparing avseende drivmedel för jordbrukssektorn.

Enligt jordbrukets sektorskalkyl har jordbrukets kostnader för bränsle uppgått till drygt 3 miljarder kronor per år under perioden 2018 - 2021. Det motsvarar cirka 5 procent av jordbrukets totala kostnader för produktionsmedel. Fördelat på åkermarken blir det en kostnad på 1 200 kronor per hektar. Preliminära beräkningar för 2022 visar att kostnaderna ökat till nästan 4,5 miljarder kronor.

Förslaget med sänkt reduktionsplikt för diesel innebär enligt gjorda beräkningar sänkt pris för diesel med 3,20 kronor per liter jämfört med reduktionsplikten som gäller för 2023. Vid genomsnittlig förbrukning, 100 liter per hektar, leder det till lägre kostnader med 320 kronor per hektar. Totalt för hela jordbrukssektorn ger det en kostnadsbesparing med 800 miljoner kronor. Satt i relation till jordbrukets företagsvinst, ersättning till eget arbetet och kapital, är det en förbättring med cirka 10 procent.

Görs jämförelsen med den reduktionsplikt som skulle gälla för 2024 blir kostnadsbesparingen 4,40 kronor per liter. Kostnadsbesparingen per hektar uppgår till 440 kronor och totalt sett för hela sektorn 1,1 miljard kronor.

Vi har utgått från underlaget i promemorian i beräkningarna ovan men för att bedöma effekterna på jordbrukets långsiktiga konkurrenskraft går det dock inte att enbart se isolerat till effekter av ett styrmedel utan även till annan påverkan på jordbruket. Under de senaste åren har det varit många chocker som drabbat jordbruket: torka, pandemi och kostnadskris till följd av Rysslands invasion av Ukraina. Dessa händelser har alla lett till olika ansträngningar för det svenska jordbruket som påverkat både intäkter och kostnader. I en långsiktig verksamhet, som jordbruket är, medför det en osäker planeringshorisont som är negativ för att utveckla produktionen. En stabil tillförsel av drivmedel är ett måste för ett robust svenskt jordbruk.

Syftet med reduktionsplikten är att bidra till klimatmål

Syftet med reduktionsplikten är att bidra till nationella och europeiska klimatmål. Regeringen avser att återkomma med förslag om hur reduktionsplikten kan förändras ytterligare alternativt ersättas med andra styrmedel som i lika hög grad leder till målpuppfyllelse.

I det sammanhanget vill Jordbruksverket lyfta ett antal generella synpunkter.

Styrmedel för ökad hållbarhet

Promemorian tar upp de stora förändringar som skett på EU-nivå, samt den osäkerhet som fortfarande finns, när det gäller mål samt krav på medlemsländer inom klimat- och energiområdet. Jordbruksverket anser att det kan finnas stora fördelar med att utgå ifrån målsättningar och krav utifrån EU-nivån. Inte minst gäller detta för jordbruksföretag genom den gemensamma jordbrukspolitiken samt livsmedelsbranschen som berörs av förutsättningar på fler marknader än den svenska.

Det behöver samtidigt finnas uppslutning och acceptans kring de styrmedel som tas fram på nationell nivå. Näringslivet är en avgörande aktör i klimatomställningen. Det offentliga kan sätta ramar och förutsättningar. Det är viktigt att vara rädd om branschens förtroende för de styrmedel som tas fram. Reduktionsplikten är ett bra exempel på ett styrmedel som var tänkt att sätta långsiktiga spelregler för både bransch och stat. Diskussionen om reduktionsplikten har dock handlat mycket om pris vid pump vilket inte är orimligt. Kostnadseffekterna av styrmedlet tillsammans med de höga energipriserna på grund av kriget i Ukraina har gjort att acceptansen för reduktionsplikten har minskat.

Den svenska jordbrukssektorn har under lång tid lyft fram och försökt få acceptans för att högre krav på hållbarhet, exempelvis inom djurskydd, leder till högre produktionskostnader och därmed också högre kostnader för konsument när det gäller svenskproducerade produkter. Marknadsandelen för svensk produktion har också ökat, trots högre priser. I de fall det inte är önskvärt att varken sänka kraven eller möjligt att sänka kostnaderna för åtgärden finns det möjlighet att kompensera företag eller konsumenter. Inom den gemensamma jordbrukspolitiken har det länge funnits möjligheter att kompensera företagen för högre kostnader. För att öka acceptansen för klimatpolitiken kan det finnas anledning att analysera den typen av styrmedel ytterligare. Inom jordbruksområdet har Utredningen om fossilfritt jordbruk lagt ett förslag om ett jordbruksavdrag som bland annat syftar till att kompensera jordbruksföretagen för ökade drivmedelskostnader.

Reduktionsplikten som klimatstyrmedel

Jordbruksverket har tidigare tillstyrkt införandet av reduktionsplikten som styrmedel men starkt betonat behovet av regelbundna utvärderingar, framför allt effekter för andra samhällsmål än de klimatrelaterade. Vi ser därför positivt på att utformningen av reduktionsplikten diskuteras och analyseras ytterligare.

Inom jordbruket pågår det arbete för att öka elektrifiering samt introducera traktorer som går på exempelvis biogas eller vätgas. Jämfört med andra sektorer är förutsättningarna för att skapa en infrastruktur för eltillförsel inte lika goda och för vissa arbetsmoment är effektuttaget mycket högt vilket gör det praktiskt mycket svårt att åstadkomma en elektrifiering. Maskinparken byts dessutom ut mycket

långsamt. För jordbrukets del finns det därför under överskådlig tid inga rimliga alternativ till dieseltraktorer. Biodrivmedel kommer därmed att vara en avgörande del i omställningen av jordbrukets arbetsmaskiner. Användning av biodrivmedel i jordbruket främjas idag främst genom reduktionsplikten men även genom skattebefrielsen för rena och höginblandade biodrivmedel.

När det gäller det svenska klimatmålet för transportsektorn samt Sveriges beting inom ansvarsfördelningsförordningen¹ till 2030 står transportsektorn samt arbetsmaskiner för merparten av utsläppen. Måluppfyllelsen avgörs därför av i vilken utsträckning som Sverige lyckas minska dessa utsläpp. Utsläppen som omfattas av ansvarsfördelningsförordningen kan visserligen kompenseras av att öka sänkan inom LULUCF-sektorn. Att öka sänkan inom jordbruket i tillräckligt hög grad är inte möjligt² men det finns också stora osäkerheter och svårigheter med att klara detta även om sänkan på skogsmark läggs till.³ Regeringen avser också analysera vilka möjligheter Sverige har att bidra till att nå kraven genom att köpa utsläppsrätter från andra medlemsstater.

Försörjningstrygghet när det gäller drivmedel

Klimatmålen kan teoretiskt sett uppnås genom andra mer kostnadseffektiva åtgärder än biodrivmedel. Detsamma gäller inte för driften av jordbrukets traktorer, av anledningar som beskrivits ovan, vid en bristsituation på fossil diesel. Biodrivmedel och annan förnybar energi ökar robustheten i jordbruket då dessa till skillnad från fossil diesel kan produceras i Sverige.

Jordbruksverket delar uppfattningen i promemorian om att förslagen i promemorian kan leda till att reduktionspliktens positiva effekter för försörjningstryggheten minskar, till exempel om producenters investeringsvilja i ny produktion minskar.

Jordbruksverket anser att försörjningstryggheten när det gäller drivmedel bör beaktas i större grad än den gjort hittills inom klimatpolitiken, där fokus i huvudsak varit på vilken åtgärd som varit mest kostnadseffektiv för att nå klimatmålen.

I detta ärende har generaldirektören Christina Nordin beslutat. Tobias Markensten har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också chefsjuristen Ida

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/842 av den 30 maj 2018 om medlemsstaternas bindande årliga minskningar av växthusgasutsläpp under perioden 2021–2030 som bidrar till klimatåtgärder för att fullgöra åtagandena enligt Parisavtalet samt om ändring av förordning (EU) nr 525/2013

² Skogsstyrelsen (2022). Underlag för strategisk planering för ökad kolsänka. Rapport 2022/14

³ Naturvårdsverket (2023). Underlag till regeringens kommande klimathandlingsplan och klimatredovisning. Skrivelse. Ärendenummer NV-08102-22

Lindblad Hammar, Olof Johansson, Anna Blomquist, Bengt Johnsson, Johan Loberg och Jacob Landsjö deltagit.

Christina Nordin

Tobias Markensten

Yttrandet har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till

kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet